

«ЗАПОРІЗЬКИЙ ІНСТРУМЕНТАЛЬНИЙ ЗАВОД ім. Войкова» — підприємство машинобудівної галузі промисловості. Засн. 1879 як мех. і мідноливар. завод Мензіса, який виготовляв прості с.-г. машини, а також виконував замовлення водників. 1885 збудовано ливар. цех. 1890 перейм. в Олександрів. маш.-буд. компанію, розширено асортимент продукції (метал. споруди, чавунні колони, пожежні і водопровідні крани, підйомні крани, шляхові вагончики, жнивар. машини, плуги, молотарки тощо). 1915 із м. Бердичів (нині Житомир. обл.) переведено відділ. Центр. Петрогр. авторемонт. заводу з матер. базою (6 автомоб. рот із 600-ма солдатами-спеціалістами), компанія стала авторемонт. підприємством військ. відомства і перейм. в Олександрів. авторемонт. завод (виробництво та ремонт бронемашин, вантаж. і легкових автомобілів). Від 1920 — авторемонтні майстерні ім. Раковського (1922 виготовлено перший автомобіль швидкої допомоги), від 1926 — Запоріз. авторемонт. чавуноливар. мех. завод (освоєно виробництво мотор. протипожеж. помп), від 1929 — Запоріз. мех. завод. Під час 2-ї світової війни евакуйов. на Урал у с-ще Шумиха Челябін. обл. (РФ), де випускав міни М-50 і -82, запасні частини для танків, гільзи, ін. мінометне озброєння. Після звільнення Запоріжжя у жовтні 1943 приміщення заводу відбудовано і вже у січні 1944 уведено в дію ливар. цех, освоєно і розпочато виробництво окуп. печей, капрових баб тощо. 1945 відновлено виробництво гідромашин (протипожежні помпи, бензоперекачув. установки, гідронасоси). Від 1958 підприємство спеціалізується на виготовленні металооброблюв. інструменту (виробництво гідромашин передано мелітоп. заводу «Гідромаш»): різці, оснащені твердим сплавом; кінцеві і торцеві фрези; позначники із шліфов. профілем; обертові центри; ролики для накатування різьби. Спочатку організовано дільницю з випуску токар. і стругал. різців, на якій до кінця цього ж року виготовлено 700 тис. виробів. Від 1959 — сучасна назва. 1960 — один із найбільших у СРСР виробників

спеціалізов. інструментів: бл. 16-ти видів технол. різців, переважно для безцентрово-токар. (9А340, КЖ9340) та важких відрізних верстатів (18А65); гайкові позначники тощо. 1961 на заводі створ. цех оснащення і ковал.-пресової заготовки, на якому встановлено 105 металооброблюв. верстатів і 22 од. ковал.-пресового устаткування (випускав обладнання для верстатів, прес-форми, вимірюв. нестандарт. інструмент тощо). Від 1965 підпорядк. Мін-ву верстатобуд. і інструм. промисловості СРСР. 1973 завод (першим у країні) освоїв нову технологію виробництва позначників методом холод. радіал. штампування стружк. канавок (до 1980 цим методом виготовлено 7920 тис. шт. позначників); 1976-77 — випуск різців до електронно-гравіюв. автоматів, які застосовують у полігр. промисловості. 1978 розпочато виробництво кінцевих фрез для верстатів із числовим програм. керуванням; продукція заводу нараховувала 120 типорозмірів інструменту. Продукція експортувалася у Чехословаччину, Польщу, Болгарію, Нігерію, Ірак, Італію, Туреччину, Німеччину, Канаду, В'єтнам, Данію та Єгипет. Від 1999 — ЗАТ, від 2001 (разом із ЗАТ «Харківський інструментальний завод») — у складі ТОВ «Запоріжінструмент трейдинг», що займається маркетингом, рекламою, збутом продукції та матер.-тех. забезпеченням виробництва. 2004 впроваджено у виробництво 4 нові технол. лінії з виготовлення інструменту, 2005 закуплено і введено в експлуатацію вироб. потужності Оренбур. заводу свердел (РФ). Серед осн. продукції — гайкові (в діапазоні діаметрів М3-М36) та машинно-ручні (М3-М64) позначники, спірал. свердла (2,5-55 мм) та кінцеві фрези (4-45 мм) із циліндр. і коніч. хвостовиком, напалюв. токарні різці, а також спец. технол. інструмент для металург. і трубної пром-стей (безцентрово-токарні різці, відрізні різці та диски, муфтові різці для виготовлення обсадних труб тощо). Вироби експортує переважно в РФ та Білорусь. Кількість працівників (2010) — бл. 100 осіб. Від 2006 підприємство очолює В. Стулень.

А. І. Голдобін, І. В. Сусоєва

Фотоілюстрації

Бібліографічний опис:

Запорізький інструментальний завод ім. Войкова / А. І. Голдобін, І. В. Сусоєва // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2010. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-15446>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).